

#-6

255

Vas pujar al vagó de carrega, que podia com una porra
de la colla, sense identitat. Ja t'havies acostumat a l'aspecte del ca-
qui, a sentir el pas de les cartutxeres a la cintura, el cal "mauser"
a la mà. Se se't feia estrany el contacte dels cabells arriants a la mà
dreta, en passar-se la mà per sobre com t'era d'habitud. Tampoc se te'n
donava gaire que s'embrutés la granota e no, tot i que ara la duies nete.
La teva mare havia aprofitat les vint-i-quatre hores que t'havien donat
de permís per rentar-la a la pica de l'aiguera. T'havies anat acostumat
a jaure per terra, a arrossegar-te, a estirar-te, sense mirar mai
si aniries a parar damunt una gateta, un tep o uns caprins de vell. A
quell ves d'instrucció t'havia endurit, altre emagrar-te progressivament,
no sols el cos sinó la ment, l'anima. Aviat se t'esborrà el somriure del
rostre. Tu, al te n'...

NOMÉS UN GDOP DE SANG

quest aturat al marge de la vida. L'alegria dels teus companys, de la
quel sempre te'n contagiaves, ara no et feia ni fred ni calor. Patsar,
en el fons, se't feia una mica incompreensible. El cerv era, però, que se
n'ho plantaves d'aquesta manera. Era una mica com si el cor (el cor,
perquè totbon s'ataca en aquesta vida) incensable la capacitat anatomia,
la sensibilitat, en un mot, el sentiment, se t'hagués cobert d'una pel-
lícula dura i impermeable. Tot se havia quedat cobert d'una capa aïllant.

Jordi Arbonès
Leandro N. Alem, 195
BERNAL (Buenos Aires)
Rep. Argentina

Opta al Premi "Puig i Llensa"

no a l'habitual... la motivació real...
a. Al tren arribat a, feia... poc a poc, se va anar allunyant
de l'activació, dels nostres... de les llàgrimes, dels mocadors
blancs, que algú empenjava amb expressió. Els homes duien, encara, el bar-
ret negre, en la plenitud, de la suïssa, dels fills, de la mare, estergit

Vas pujar al vagó de càrrega, que podia com una porcellera; un més de la colla, sense identitat. Ja t'havies acostumat a l'aspror, del caqui, a sentir el pes de les cartutxeres a la cintura, el del "mauser" a la mà. No se't feia estrany el contacte dels cabells arrants a la ~~est~~ closca, en passar-hi la mà per sobre com t'era d'habitud. Tampoc se't n donava gaire que s'embrutés la granota o no, tot i que ara la duies neta. La teva mare havia aprofitat les vint-i-quatre hores que t'havien donat de permís per rentar-la a la pica de l'aigüera. T'havies anat acostumant a jaure per terra, a arrossegar-te, a estirar-te, sense mirar massa prim si aniries a parar damunt una gatosa, un roc o una cagarada de vaca. Aquell mes d'instrucció t'havia endurit, ultra emmagrir-te pregonament, no sols el cos sinó la ment, l'anima. Aviat se't esborrà el somriure del rostre. Tu ni te n'adonares. Havia estat com si, tot d'una, t'haguessis quedat aturat al marge de la vida. L'alegria dels teus companys, de la qual sempre te'n contagiaves, ara no et feia ni fred ni calor. Potser, en el fons, se't feia una mica incomprendible. El cert era, però, que no t'ho plantejaves d'aquesta manera. Era una mica com si el cor (el cor, perquè tothom situaven aquesta víscera incansable la capacitat amatoria, la sensibilitat, ~~en un mot,~~ el sentiment) se't hagués cobert d'una pel·lícula dura i impermeable. Tot tu havies quedat cobert d'una capa aïllant. Els altres, de mica en mica, s'havien acostumat a la teva muda presència i et deixaven tranquil. La teva actitud, els havia enquimerat, al principi; s'interessaven per saber què tenies, què et passava, atribuint-t'ho a mil causes, sense que ningú no endevinés la motivació real, per bé que, si ho haguessis rumiat (la qual cosa no vas fer), potser tu tampoc no l'hauries descoberta, la motivació real. ~~ent,~~ a través de l'espina-
El tren arrencà i, lentament, molt a poc a poc, es va anar allunyant de l'estació, dels rostres adolorits, de les llàgrimes, dels mocadors blancs, que algú onejava amb aplicació. Els homes duien, encara, el darrer petó, de la promesa, de la muller, dels fills, de la mare, estergit

als llavis o a la galta. Milers de petons, aturats en el temps, que nin-
gú, però, no servaria més enllà del record. Tu no havies volgut que la
mare t'acompanyés a l'estació. La mare era massa vella. Vas pujar al va-
gó de càrrega, sense que tinguessis cap necessitat de fitar, àvid, el mar
de rostres, com feien els teus companys, a la recerca de la cara que
hauria de gravar-se al cervell a l'aiguafort. Aquella imatge que hauria
de perdurar, una mica vaga i borrosa, amarada per les llàgrimes, temps
a venir, en el record. Vas pujar al vagó de càrrega, t'endinsares en
aquella ferum agra de bestiar (tot i que aquells vagons no eren per a
transportar bestiar sinó molt ocasionalment), vas deixar el macuto i la
flassada enrotllada a terra, damunt aquella crosta leprosa, composta
de capes incomputables de materies fecals diverses, de cagarades de di-
versos animals, de guix, de ciment; vas deixar el "mauser" repenjat a
les posts encadellades de què eren fetes les parets del vagó. A sobre
teu, hi havia una finestrella, però era massa alta perquè poguessis
guaitar a fora. Tampoc no vas desitjar-ho, tanmateix. Els altres s'a-
muntegaven a l'obertura de la porta. Cridaven, miraven de comunicar la
darrera paraula tranquil·litzadora a un d'aquells rostres, en aquell
rostre familiar i usat, que surava en aquell mar de cares i mans del
qual, ensems, muntava una remor confosa de mots, de plors, de gemecs,
de crits. Tu vas pujar al vagó de càrrega, et vas submergit en aquella
sentor nauseabunda, en aquella penombra, fins arribar en aquell racó
on la claror esmorteïda del capvespre ~~es~~ s'acabava de morir com un
sospir. Havies cargolat un cigarret. El sotrac de les rodes en col-
pejar la unió de les vies percutia directament, a través de l'espina-
da, a la base del cervell. La percussió era acompassada, lenta. Alguns
encara brandaven la mà, allí, a l'obertura de la porta. D'altres, ja
s'havien anat instal·lant pels racons. Algú somicava i, per tal de dis-
simular-ho, es mocava amb força. Un altre va començar a dir alguna

bestiesa amb ganes d'animar l'ambient. Tu fumaves. No trigaren gaire a imitar-te la majoria dels teus companys. Els perfils dels arbres i de les cases que viatjaven en direcció contrària s'anaven ennegrint, a mida que el cel perdia la lluïssor de la llum morent. Feia calor.

Les primeres converses a mitja veu es barrajaven, acompanyades pel sotragueig de les rodes. Tu fumaves entotsolat. La ciutat anava quedant enrera, embolcallada per les primeres flassades d'ombres. Els fanals no serien encesos. Les finestres i els balcons de les cases, aquells ulls brillants trepanadors de la nit, en èpoques normals, ara romandrien orbs. Les façanes de les cases es dreçarien com massissos d'ombres materialitzades. Àdhuc els estels semblaria que volguessin velar llur propi resplendor. El tren avançava lentament, sotraguejant. Ningú, però, no s'adonava dels sotrats. Tampoc el ferum, aquella bafarada que us havia omplert els badius, que havia esdevingut el tema ideal per bastir els acudits dels més faceciosos, ja no molestava ningú. La ciutat anava quedant enrera. I enrera anaven quedant els somnis, els projectes dels homes que omplien aquells vagons de càrrega, amuntegats com el bestiar que transportaren ocasionalment en altre temps, mentre s'endinsaven en l'angoixa de l'esdevenidor, en la tenebra del desconegut.

Ja feia un mes que havies deixat de prendre decisions. Algú les prenia per tu. Una corneta, o una veu, et deia què havies de fer, et manava quan havies de menjar, quan havies de dormir, quan t'havies de llevar. De res no servia fer projectes, alimentar esperances. De res no servia pensar. Ara, tampoc no pensaves, allí assegut en el vagó de càrrega, amb l'esquena contra les posts ~~enfilades~~ i les mans entrellagades a l'entorn dels genolls, mentre el tren avançava lentament bo i allunyant-se de la ciutat, de les esperances, dels projectes, dels negocis quotidians, de les ansies, de les passions, de l'amor... També els teus companys s'havien anat quedant silenciosos. Ells, però, s'enfonsaven en

el record. Potser tampoc no pensaven. El cas és que ells mai no havien pensat gaire. Ells, abans, vivien, o subsistien, vés a saber, però sense pensar. En canvi tu sempre havies pensat massa. Eres ben petit que el teu pare ja deia: "Aquest noi pensa massa". I realment pensaves massa. Altres nois, a la teva edat, vivien. Tu pensaves. Ara, ja has deixat de pensar. Entesa com a experiència, la vida per a tu no havia estat gran cosa, encara. Per tal d'escapar a la monotonia del gest quotidià, t'endinsares ben aviat en el món de les idees. I ara, quan t'havies d'endinsar de ple en una experiència vital, et quedaves al marge dels esdeveniments. D'aquesta mateixa manera havies reaccionat quan morí el teu pare. En canvi, el teu captivament quan allò de la Marga fou tot un altre. Aquella vegada vas vibrar, vas sentir que la carn s'estremia, que la sang s'allava dins les venes a una velocitat fora mesura; aquella vegada vas sentir que tenies un cor dins el pit. Us havien assegurat que en mans d'aquella llevadora, la Marga no correria cap perill. Era una dona experimentada. Però, en aquestes coses, mai no se sap què pot passar. Ereu molt joves, tots dos. Fins en aquell moment us havíeu lliurat un a l'altre com dos infants que juguen, i tot d'una van descobrir que aquell joc podia ser perillós, que, si més no les conseqüències, ho eren, de perilloses. Mai no t'havies imaginat que la vida i la mort podien néixer pel mateix lloc. Tampoc no havies pensat mai que de la mateixa manera que engendrem la vida, podem engendrar la mort. I allò t'esdevenia a tu. Tu eres l'engendrador de la mort. ^{mentre} sigues mort. I ara, una pena inimitable per cap.

Ara, però, fumaves entotsolat, allò quedava molt lluny. Ho havies arxivat en algun laberint recondit de la memòria. La nit, ara, avançava amb la mateixa lentitud del tren. Fresquejava. Els teus companys estaven silenciosos, com tu. Alguns potser s'havien adormiscat bressats, pel bransoleig monòton del vagó; d'altres, com tu, fumaven. A cada xucada, el debil resplendor de la brasa del cigarret il·luminava un

us semblaren nus, sense capçada.

Obeint la veu de comanament, us anàreu obrint en forma de ~~vent~~ ventall i cercàreu el recer, pregonament problemàtic, dels troncs dels pins. Sabieu que, si els avions eren enemics, res no podríeu fer sinó esperar i confiar en la sort. Fitàveu aïds el cel. Un puntet, una mica més fosc que el gris del cel, s'anà esmicolant, a mida que es feia més gran, fins que finalment va poder copsar la forma rígida dels dis ocells d'acer.

Havíeu muntat pel vessant sota el cel que tenia color de guerra. Al marge de la vida, grimpaves amb la mort a la mà. T'havien canviat la pell d'home pel caqui, havies perdut el cor d'home, el sexe d'home, Ara, obeïes ordres com un robot, ordres que venien de lluny. No calia que comprenguessis els mòbils ni els disgnis ni els objectius que covaven aquells cervells que emetien les ordres. Per això aquella guerra se't feia estranya, car, de fet, aquella guerra no era la teva. Potser no sabies del cert quina hauria hagut de ser la teva guerra. Però estaves segur que aquella, si més no, no ho era. Com tampoc no era teva aquella terra que afollaven les vostres botes ferrades. Les mates de bruc, les ginebres, els pins, les pedres que arrencaven les vostres botes d'aquell sòl erosionat, res no era com a la teva terra.

El zumzeig s'anava intensificant, esdevenia un ronc esqueixat i amarrava el cel immens, envaïa el buit del silenci. Si aquells ocells eren enemics... Això sí que ho sabies: aquells avions eren enemics de la teva terra. Ara: d'enemics de la teva terra n'hi havia també al bándol en què t'havien incorporat. Aquells cervells llunyans que emetien les ordres en una llengua estranya també eren enemics de la teva terra. En el fons de la teva consciència, anaven prenent relleu aquests pensaments mentre fitaves aïd la fulla de plom del cel.

Us havíeu obert en forma de ventall tot cercant el recer dels troncs dels pins. Corries amb la mort a la mà, els nervis tensos, electritzats amb queta trossejada per la metralla.

per la violència que galvanitzava l'aire, ara fendit pel ronc esqueixat dels ocells d'acer. D'aquells ocells que no havien nascut de cap ou, sinó que havien estat concebuts per cervells humans, afaïçonats per mans humanes amb la finalitat de destruir mans i cervells humans. Els éssers irracionals de la terra es destrueixen en lluita acarnissada, però igualada, amb les armes que els ha donat la naturalesa. L'home, en canvi, l'únic ésser racional del món, ha hagut d'engendrar fills monstruosos per tal de destruir els seus semblants, en una lluita desigual i anihiladora.

El puntet s'havia anat esmicolant i ara ja copsàveu la forma rígida dels sis ocells roncadors. Potser passarien per damunt vostre, pensàveu, sense que us arribessin a veure. Tu et girares d'esquena als avions. T'ajaçares de costat, les cames recollides, l'espatlla repenjada contra el tronc reïnós i aïuat ~~reixix~~ d'un pi. Sabies que aquella protecció de res no serviria si us atacaven. T'entraren unes ganes irresistibles de fumar, però t'aguantares. El ronc incessant sacsejava l'aire orie de qualsevol altra mena de soroll. A ran teu, una rècula de formigues traginava bocins de fulles, llavors, tronquets i vés a saber què amb una pressa extraordinària. Segurament pressentien la pluja. Resseguires amb l'esguard la filera que s'allargava fins més enllà dels teus peus on es perdia darrera una mata de bruc. Prop la teva bota, una munió s'afanyava a arrossegar un borinot o un tàbec. L'activitat era aclaparadora, però malgrat que semblaven sumament disciplinades, t'adonares que n'hi havia moltes que anaven amunt i avall com desorientades, perduda la càrrega, entrebancant les altres que avançaven amb una seguretat atüadora. De menut, sempre t'havies agradat d'observar les formigues. De menut... Vas alçar l'esguard i fitares el cel immens. Les capçades dels pins semblaven haver perdut els contorns, el color. Aquells pins no eren com els de la teva terra, la teva vella terra que havia quedat enrera; la teva antiga ciutat que ara gemegava sota les bombes; la teva gent que ara queia trossegada per la metralla.

T'havies ajaçat de costat, darrera el tronc escanyolit del pi, d'esquena als ocells d'acer, els quals s'atansaven roncant. Vas entregirar el cap i, pel costat del tronc, esguardares els ocellots argentats; eren del mateix color del cel, potser un pèl més foscos. Uns cent metres més avall del vessant, la companyia de metralladores havia emplaçat les màquines apuntant cap al cel. Sense voler-ho, vas somriure.

Els ~~z~~ caces s'abraonaren vers el~~x~~ vessant. Engrapares el "màuser" amb força, però no fou sinó un moviment reflex. Conscientment, sabies que hauria estat absurd voler fer front als avions amb el fusell. Vas mirar les metralladores que es dreçaven com fal.lus erectes cap al cel, fal.lus engendradores de la mort. Com el teu.

Les formigues, adelerades, prosseguien realitzant llur tasca. Les de prop de la bota arrossegaven implacablement el borinot. Arronçares les cames i acotares el cap. Les metralladores havien començat a disparar. Amb la punta de la bota havies esbarriat les formigues bo i esclafant el borinot. Simultàniament, els ocellots començaren a escopir foc i plom, i el ronc esqueixat es convertí en un bramul inhumà.

Sota el cel immens, que tenia color de guerra, et vas aclofar encara més contra el vessant. Sentires els cantells esmolats de les pedres clavats a la galta, i la boca se t'enfonsava en la terra aspra. Semblava com si les bales t'haguessin cosit al sol, en aquell sol que no era el teu. Hauries volgut trobar-te al teu país vell país, i no t'hauria recat de caure ferit, de sentir a la boca el gust de la teva terra... Ara, en canvi, senties l'aspror~~x~~ d'aquella terra, que no era la teva, i vas fer un esforç per escopir, per treure't el gust aspre i amarg de la boca. Vas escopir i un esgarip se t'escapà del pit abrusat per les quatre bales de plom que t'havien travessat els omòplats.

Les formigues passaven adelerades molt prop dels teus ulls. Les primeres gotes de la pluja, unes gotes com préssecs, t'amoixaren la galta

exposada al cel. Senties l'aspror i l'amargor d'aquella terra, que no era la teva, i el dolor, tot el dolor que aquella terra havia causat a la teva. Vas escopir. Un esgarip, con un renec, com una maledicció, se t'escapà del pit abrusat per les quatre bales de plom que t'havien cosit al sòl. Vas escopir, i un glop de sang t'omplí la boca.

Juliol 1968